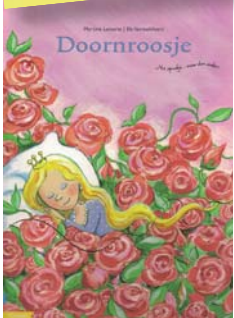

Het kinderopvangfonds

DE GRENZEN VAN MIJN TAAL ZIJN DE GRENZEN VAN MIJN WERELD

Een van de drie projecten van Het Kinderopvangfonds beoogt het (voor)lezen en de taalontwikkeling van peuters en kleuters te stimuleren. In september lanceert het fonds het project WePboek.

Maaïke Vaes

presenteert:

WePboek

Met een hoofd bomvol informatie rond ik na ruim een uur het telefoongesprek met Jørgen Hofmans af: wát een energie bruist er door de telefoon. Het onderwerp was: WePboek.

Jørgen Hofmans is projectleider van het project WePboek voor Het Kinderopvangfonds. Hij is schrijver en illustrator van kinderboeken en heeft jarenlange ervaring met kinderen, onder meer als leerkracht in het basisonderwijs en als (eind) redacteur van *Koekoelore* en *Het Zandkasteel*, respectievelijk van SchoolTV en PeuterTV. Een ideale combinatie voor WePboek, een interactieve multimediale methode voor een optimale taalontwikkeling van peuters. Een hele mond vol, maar wat houdt dat precies in? Jørgen Hofmans: 'Voor het project WePboek hebben we twintig prentenboeken geselecteerd met thema's die nauw aansluiten bij de belevingswereld van peuters en

kleuters. Van deze boeken hebben we zogenaamde animaties gemaakt, korte filmpjes.'

Bewezen effectief

Waarom deze aandacht van Het Kinderopvangfonds voor animaties? 'Er is veel onderzoek gedaan naar het gebruik van multimediale boeken in kleuterklassen en daaruit blijkt dat deze de woordenschat van kinderen meer vergroten dan het traditioneel voorlezen', vertelt Jørgen Hofmans. 'Elektronische prentenboeken leren kinderen vijf tot zes nieuwe woorden per dag. Dit is een verdubbeling van de twee tot drie woorden die kleuters anders op een dag bijleren.'² 'Geldt dit ook voor peuters?', vraag ik hem. 'Recent onderzoek aan de Universiteit van Leiden toont dat inderdaad aan', meldt Jørgen. Onderzoek onder 180 peuters toonde 'statistisch significante effecten aan als we de kinderen vergeleken met

hun kennis van complexe kernwoorden uit de verhalen,' aldus de onderzoekers. In dit onderzoeksexperiment wisselden de onderzoekers het voorlezen van statische prentenboekjes als *Muis*, van Lucy Cousins, af met een cd-rom met daarop een geanimeerde versie van dezelfde *Muis*-verhaaltjes.

Hoe is het te verklaren dat de peuters in het onderzoek beter wisten wat *melken* is als ze ook de multimediale versie van het betreffende *Muis*-verhaaltje hadden gezien? 'Het voordeel van de geanimeerde versie is dat de beelden door filmische trucs aan de tekst worden gekoppeld, bewegende beelden, aangevuld met passende geluiden (een loeiende koe of vallende druppels) en toepasselijke muziek. Als beelden op deze manier aan taal gekoppeld worden, slagen kinderen er waarschijnlijk beter in om de betekenis van onbekende zinfrazen en woorden te achterhalen. De experimenten in Leiden tonen aan dat

Elke vier jaar laat Stichting Lezen onderzoek doen naar voorlezen in de kinderopvang. In oktober 2008 verscheen het rapport *Voorlezen in de kinderopvang 2008*, uitgevoerd door TNS NIPO. Uit het onderzoek blijkt dat veruit de meeste kinderen die naar een kinderdagverblijf of een peuterspeelzaal gaan tenminste één keer per dag voorgelezen worden. Verder laat het onderzoek zien dat de kinderopvang al meer dan vier jaar samenwerkt met bibliotheken. Op nog maar 22 procent (was 34 procent) van de kinderdagverblijven is helemaal geen sprake van samenwerking met de bibliotheek. Het onderzoek brengt ook het voorleesklimaat in de kinderopvang in beeld. Dat is gebeurd door te kijken naar een groot aantal aspecten, waaronder de betrokkenheid van ouders bij het voorlezen, de opleiding van de pedagogisch medewerkers en de aandacht voor voorlezen als thema in pedagogische beleids- en werkplannen. Dan blijkt dat het voorleesklimaat op de peuterspeelzalen gemiddeld gesproken beter is dan op de kinderdagverblijven. Het rapport is te downloaden op W:lezen.nl/publicaties.

de kwaliteiten van levende prentenboeken jonge kinderen helpen om de gebeurtenissen en daarvoor ook de taal beter te begrijpen en hun woordenschat verder uit te breiden', melden de onderzoekers.³ 'En dát is nu precies de kracht van WePboek,' aldus Hofmans. 'Door een goede mix van boeken en animaties én door de kwaliteit van de animaties, die onder meer bepaald wordt door tempo, geluidseffecten en de muzieklaag die onder het verhaal zit, vergroten de kinderen hun woordenschat en raken ze vertrouwd met voor lezen essentiële taal. Omdat er nog weinig multimediale boeken voor peuters beschikbaar zijn, heeft WePboek tot doel dit aanbod flink te vergroten.'

Op mijn vraag of kinderdagverblijven en peuterspeelzalen zo gestructureerd aandacht moeten of willen geven aan de taalontwikkeling – 'wij zijn geen school' is immers een vaak gehoorde kreet – antwoordt Hofmans dat kinderen snel een taalachterstand oplopen en dat een vroegtijdige aanpak de kans op blijvende taalachterstanden drastisch vermindert. Doen dus, aldus Hofmans. Bovendien is het ook vreselijk leuk om met WePboek aan de slag te gaan.

WePboek

Kinderdagverblijven en peuterspeelzalen ontvangen in het najaar van 2009 een mailing, waarin zij geïnformeerd worden over het gratis abonnement op WePboek. Met dit abonnement ontvangt een kinderdagverblijf of een peuterspeelzaal periodiek twintig animaties op dvd. Een opbergbox, WePboekpaspoorten en een handleiding maken het pakket compleet. Deze animaties van prentenboeken zijn onderverdeeld in drie groepen. Vijf geanimeerde boeken voor kinderen van twee tot drie jaar. Deze titels zijn geselecteerd om hun eenvoudige teksten, die aan-

sluiten bij de belevingswereld van het kind en die in het hier en nu spelen. Het pakket bevat acht geanimeerde boeken die geschikt zijn voor de leeftijd van drie tot vier jaar, ook vanwege de eenvoudige teksten die bij de belevingswereld van het kind aansluiten, maar deze verhaaltjes kunnen zich ook in het verleden of in de toekomst afspelen. Tot slot zijn er zeven geanimeerde boeken geselecteerd voor kinderen van vier tot vijf jaar, deze boeken zijn iets ingewikkelder en bevatten wat meer fantasie.

Aan het project WePboek is een adviesraad verbonden, die wordt gevormd door mensen met expertise in de kinderopvang en expertise met betrekking tot de taalontwikkeling van het jonge kind. Bij de keuze voor de twintig prentenboeken heeft de adviesraad zich laten inspireren door de uitkomsten van een onderzoek, uitgevoerd door SKON en Catalpa, naar de voorkeuren van pedagogisch medewerkers voor bepaalde prentenboeken. Het is een prachtige lijst met boeken geworden. Een van de titels, 'De Wiebellenboogie' van Guido van Genechten, is zelfs gekozen tot prentenboek van het jaar.

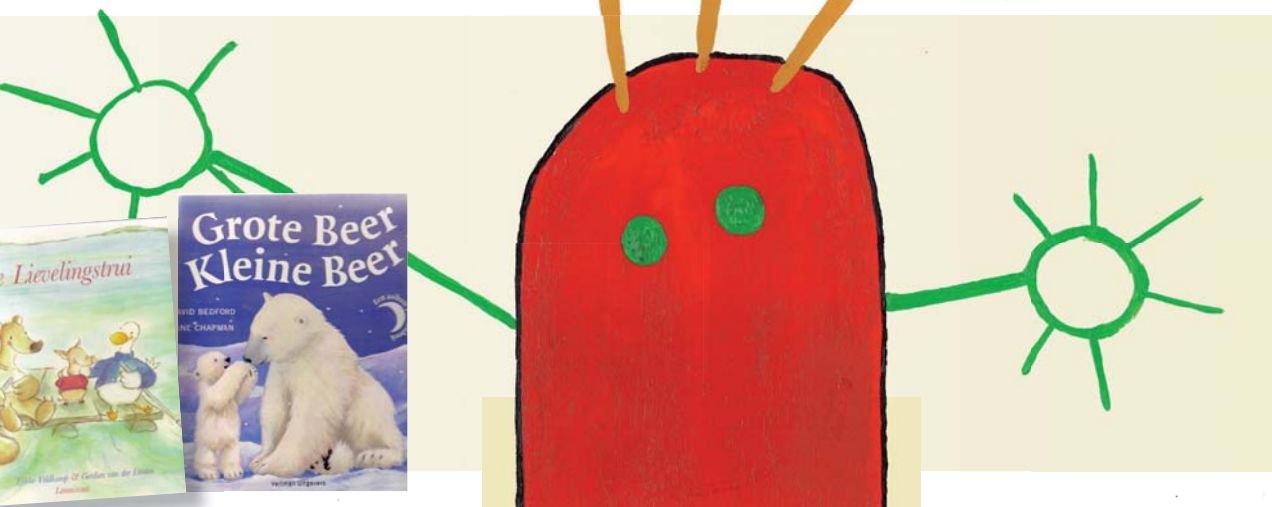
Bij de dvd's en de prentenboeken hoort ook een handleiding, die pedagogisch medewerkers ondersteunt in het werken met WePboek. De vragen die tijdens de animaties aan de orde komen – de dvd laat het verhaal één keer in zijn geheel zien, daarna volgt het verhaal nog een keer, maar wordt dan onderbroken door vragen die aan de kinderen gesteld worden – en de suggesties uit de handleiding, richten zich op drie niveaus: woordbetekenis en woordenschatuitbreiding, vragen die gericht zijn op het begrijpen van het verhaal en tot slot vragen die de peuter logisch aan het denken zet. De handleiding geeft de pedagogisch medewerker aanvullende suggesties, zoals manieren waarop het gesprek met de kinderen gevoerd kan worden, vragen die de peda-

gogisch medewerker over het boek kan stellen of mogelijke activiteiten die rondom een boek georganiseerd kunnen worden. De animaties kunnen met een groep kinderen bekeken worden, maar de handleiding wijst pedagogisch medewerkers er ook op dat sommige kinderen niet snel reageren en in een grote groep niet goed aan bod komen. Het zou voor die kinderen goed zijn om met een klein groepje naar de animatie te kijken en de vragen te bespreken, uiteraard onder begeleiding van de pedagogisch medewerker.

Opvoeden doe je samen

WePboek is ontstaan vanuit het thema 'Opvoeden doe je samen'. Daarbij staan kind, ouder en pedagogisch medewerker in een driehoek onlosmakelijk met elkaar in verbinding. Om die reden is het kind dan ook zelf de ambassadeur van het project. Als het kind de animatie op het kinderdagverblijf of de peuterspeelzaal heeft gezien, krijgt het een sticker op het WePboekpaspoort dat mee naar huis gaat. Thuis kan de animatie via de website nogmaals, nu met ouders bekeken worden. De kans is groot dat de animaties op een vast moment in de week op televisie uitgezonden gaan worden.

Op de website is een deel ingericht voor kinderen en een deel voor ouders en pedagogisch medewerkers. Het paspoort legt in heel eenvoudige taal het doel van WePboek uit, waardoor ook ouders die zelf met een taalachterstand kampen ermee uit de voeten kunnen. In de handleiding en op de website komt een powerpointpresentatie voor een ouderavond. 'De ervaring leert', vertelt Jørgen Hofmans, 'dat ouders over een drempel geholpen moeten worden. Het educatieve karakter van televisiekijken op het kinderdagverblijf of op de peuterspeelzaal wordt nogal eens

miskend. Overigens zal de animatie nooit het prentenboek kunnen vervangen, het gaat om de combinatie van prentenboek en animatie.'

Gratis abonnementen

Als straks de brief over WePboek in de brievenbus van het kinderdagverblijf of de peuterspeelzaal ligt, kunnen organisaties dan zomaar een abonnement op WePboek nemen? Of is daar iets meer voor nodig? Wat vergt het van een organisatie om met WePboek aan de slag te gaan? Hofmans is helder: 'De handleiding bij WePboek is zo duidelijk dat het werken met de prentenboeken en de animaties als vanzelf zal gaan. Wel is het natuurlijk handig als leidinggevenden enthousiast op het project reageren en het grote belang, het bewezen effect op de taalontwikkeling van kinderen, onderstrepen. Ook voor kinderdagverblijven en peuterspeelzalen die met een we-programma werken is WePboek een zinnvolle aanvulling. Maar reageer snél als de mailing op de mat valt, want Het Kinderopvangfonds heeft 2000 gratis abonnementen tot haar beschikking en op is op!'

WePboek zal in september met een groots media-event gelanceerd worden. Het Kinderopvangfonds zal veel publiciteit geven aan de start van dit project. De dvd's en de handleiding zijn vanaf 9 september ook te vinden op de website wepboek.nl.

Op mijn vraag wat hij verder nog van de lezers van BBMP verwacht antwoordt Hofmans gepassioneerd: 'In deze tijd is het van belang om een mediatheek op het kinderdagverblijf of de peuterspeelzaal te hebben. WePboek biedt een unieke kans om hier met een groot volume, twintig dvd's, een begin mee te maken. Grijp die kans!'

Om het voorlezen binnen de kinderopvang meer aandacht te geven biedt SKON de training 'Voorleescoach'. Doel van de training is het thema (voor)lezen levend te houden op het kinderdagverblijf en het een structurele plek te geven. Pedagogisch medewerkers worden opgeleid tot voorleescoach. Een coach die collega's stimuleert, adviseert over (de inkoop van) boeken, het voorlezen op de agenda zet, samenwerking aangaat met bijvoorbeeld de bibliotheek en leesactiviteiten organiseert. Naast de training biedt SKON ook een workshop op locatie om kennis te maken met de training. Voor meer informatie W: skon.nl.

Het Kinderopvangfonds stimuleert en faciliteert innovatieve en kwalitatieve kinderopvangvoorzieningen vanuit het perspectief van kind en ouder. Het fonds heeft voor de komende jaren drie thema's geselecteerd om hier invulling aan te geven:

1. Vroegsignalering in de kinderopvang: Alert4U, een project waarin het draait om 'rugzak-kinderen'; zie BBMP 05/09.
2. Opvoeden doe je samen: WePboek, meer informatie over dit project in dit artikel van BBMP.
3. Samenwerking tussen buitenschoolse opvang en primair onderwijs: Andere tijden, waarover meer in het volgende nummer van BBMP.

Zie W: hetkinderopvangfonds.nl

Werken met prentenboeken en animaties heeft een bewezen effect op de taalontwikkeling van kinderen. Laten we daarbij niet vergeten dat het samen lezen van een boek of het samen bekijken van een animatie ook goed is voor het gevoel van geborgenheid en veiligheid van het kind. En voor de rest van hun 'leescarrière' is het vooral erg belangrijk dat kinderen plezier beleven bij het lezen. Pedagogisch medewerkers en ouders kunnen hun laten zien wat een avontuur lezen is!

Maike Vaes

1. Dit citaat van Wittgenstein werd gebruikt door Maria T. de Jong, universitair docent in Leiden op het congres 'Klein beginnen, Leesbevordering en het jonge kind' van stichting Lezen, d.d. 24 maart 2009.
2. Ontleend aan: *Levende boeken op school*, door Kees Broekhof, Hans Cohen de Lara, in opdracht van Kennisnet ICT op school, Edict en Stichting Lezen, maart 2007
3. Zie ook: Adriana G. Bus en Maria T. de Jong, Universiteit Leiden in: *De wereld van het jonge kind mei 2007*.